

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده اقتصاد و حسابداری، گروه اقتصاد

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
گرایش: علوم اقتصادی

عنوان:

بررسی تراز تجاری ایران و چین با تاکید بر منحنی J

استاد راهنما:

دکتر محمد رضا میرزایی نژاد

استاد مشاور:

دکتر هوشنگ مومنی وصالیان

پژوهشگر:

شیما زارع

تابستان ۹۰

تقدیم به:

همسر مهربانم

که همواره یار و یاور من در ناملايمات زندگی است

و

خانواده عزیزم

که همواره از پرتو محبت های بی دریغشان بهره مند بوده ام
و تقدیم به همه کسانی که دوست داشتن را به من آموختند.

تشکر و قدردانی:

بسط زمینه های تخصصی هر یک از علوم و فنون احتیاج به تحقیقات وسیع گسترده دارد که انجام آن از عهده یک شخص خارج است. لذا وظیفه خود می دانم از تمامی کسانی که در تهیه این پایان نامه با نظرات اصلاحی خود مرا یاری کردند، تشکر نمایم. در این میان لازم است از **آقای دکتر محمد رضا میرزایی نژاد** که راهنمایی اینجانب را بر عهده داشتند و **آقای دکتر هوشنگ مومنی وصالیان** که استاد مشاور اینجانب در این تحقیق بوده اند و **آقای دکتر گرای نژاد** که زحمت داوری این پژوهش را بر عهده داشتند تشکر و قدردانی شود.

کم ماند ز اسرار که مفهوم نشد
مفهوم شد که هیچ مفهوم نشد

هرگز دل من ز علم محروم نشد
هفتاد و دو سال فکر کردم شب و روز

«خیام»

فهرست مطالب

فصل ۱ - کلیات تحقیق	۱
۱-۱- بیان مساله تحقیق	۲
۲-۱- اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن	۴
۳-۱- هدف تحقیق	۵
۴-۱- سوالات یا فرضیه‌های تحقیق (بیان روابط بین متغیرهای مورد مطالعه)	۵
۵-۱- چهارچوب نظری تحقیق	۵
۶-۱- مدل تحقیق	۷
۷-۱- روش تحقیق	۷
۸-۱- جامعه آماری و حجم آن	۸
۹-۱- روش گرد آوری اطلاعات	۸
۱۰-۱- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات	۸
۱۱-۱- متغیرها و واژه های کلیدی	۸
فصل ۲ - مبانی نظری	۹
۱-۲- تعریف تراز پرداختها	۱۱
۲-۲- ساختار تراز پرداختها	۱۲
۱-۲-۲- تراز حساب جاری	۱۲
۳-۲- بازار ارز	۱۵
۴-۲- اهمیت تعیین نرخ ارز	۱۵
۵-۲- انواع نرخ ارز	۲۰
۱-۵-۲- نرخ اسمی و واقعی ارز	۲۰
۲-۵-۲- نرخ ارز موثر	۲۱

- ۶-۲- عوامل مؤثر بر جریان های تجاری ۲۴
- ۱-۶-۲ تولید ناخالص داخلی ۲۴
- ۲-۶-۲ فاصله ی بین دو کشور ۲۵
- ۳-۶-۲ تشابه یا عدم تشابه ساختار اقتصادی ۲۶
- ۴-۶-۲ درجه ی باز بودن اقتصاد ۲۶
- ۷-۲- عوامل مؤثر بر تراز تجاری ۲۷
- ۱-۷-۲ رابطه بین نرخ ارز و موازنه حسابجاری ۲۸
- ۲-۷-۲ رابطه بین سطح قیمتها و موازنه حسابجاری ۳۱
- ۳-۷-۲ رابطه بین نرخ بهره و موازنه پرداختها ۳۲
- ۸-۲- روش های تحلیل رابطه بین نرخ ارز و موازنه تجاری ۳۳
- ۱-۸-۲ منحنی جی (J) ۳۳
- ۲-۸-۲ مدل جذب (روش جذب) در تحلیل تراز پرداختها و نرخ ارز ۳۹
- ۳-۸-۲ روش کششها در تحلیل تراز پرداختها و نرخ ارز ۴۵
- فصل ۳- پیشینه تحقیق ۴۹**
- ۱-۳- مطالعات داخلی ۵۰
- ۱-۱-۳ مطالعه محمد اخباری و آمنه خوشبخت (۱۳۸۵) ۵۰
- ۲-۱-۳ مطالعه دژپسند و گودرزی (۱۳۸۸) ۵۳
- ۳-۱-۳ عوامل تعیین کننده تراز تجاری در اقتصاد ایران، مهرآرا و عبدی (۱۳۸۶) ۵۷
- ۴-۱-۳ مطالعه ابریشمی، مهرآرا و محسنی (۱۳۸۴) ۶۰
- ۵-۱-۳ مطالعه صباغ کرمانی و شقاقی شهری (۱۳۸۴) ۶۱
- ۶-۱-۳ مطالعه نجارزاده، عاقلی و شقاقی شهری (۱۳۸۸) ۶۲
- ۷-۱-۳ مطالعه طیب نیا و فولادی (۱۳۸۸) ۶۵

- ۶۶..... سایر تحقیقات ۸-۱-۳
- ۶۷..... مطالعات خارجی ۲-۳
- ۶۷..... تحقیقات انجام شده در رابطه با برقراری شرط مارشال لرنر ۱-۲-۳
- ۶۸..... مطالعه پتروسیس و گلگوریک ۲-۲-۳
- ۶۹..... مطالعه یازسی ۳-۲-۳
- ۷۱..... مطالعه کیم ساکیشا ۴-۲-۳
- فصل ۴- بررسی رابطه تجاری ایران و چین ۷۵.....**
- ۷۵..... معرفی کشور چین ۱-۴
- ۷۸..... ویژگیهای اقتصاد چین ۲-۴
- ۷۸..... عوامل مثبت ساختار اقتصادی چین ۱-۲-۴
- ۷۹..... نقاط ضعف ساختار اقتصادی چین ۲-۲-۴
- ۸۰..... اطلاعات کلی درباره وضعیت تراز تجاری ایران ۳-۴
- ۸۰..... وضعیت کلی تراز تجاری ایران ۱-۳-۴
- ۸۳..... واردات ۲-۳-۴
- ۸۶..... آمار و اطلاعات تجاری بین ایران و چین ۴-۴
- ۸۶..... واردات از چین ۱-۴-۴
- ۹۳..... آمار صادرات به چین ۲-۴-۴
- فصل ۵- روش‌شناسی تحقیق و تخمین مدل ۹۸.....**
- ۹۸..... مقدمه ۱-۵
- ۹۹..... معرفی رویکرد مدل‌های خود رگرسیون برداری ۲-۵
- ۱۰۴..... برآورد و تخمین تجربی مدل ۳-۵
- ۱۰۵..... بررسی مانایی متغیرهای مدل ۴-۵

۱۰۶	معیارهای تعیین طول وقفه بهینه در مدل	۵-۵
۱۰۷	آزمون قطری بودن ماتریس واریانس-کوواریانس یا آزمون عدم وجود همبستگی	۵-۶
۱۰۷	همزمان اجزای اخلاص:	
۱۰۹	تحلیل توابع عکس العمل آنی (IRF)	۵-۷
۱۱۷	تحلیل تجزیه واریانس خطای پیش بینی (FEVD)	۵-۸
۱۲۴	نتیجه گیری و پیشنهادات	۶-۶
۱۲۴	نتیجه گیری	۶-۱
۱۲۷	پیشنهادات	۶-۲
۱۲۸	منابع و مأخذ	
۱۳۲	پیوستها	

فهرست جدولها

- جدول ۳-۱- ارائه نتایج برآورد مدل واردات..... ۵۵
- جدول ۳-۲- ادامه جداول ارائه نتایج برآورد مدل واردات..... ۵۶
- جدول ۳-۳- نتایج تخمین تراز تجاری بخش کشاورزی ترکیه..... ۷۱
- جدول ۴-۱- کشورهای طرف معامله با بیشترین تراز تجاری مثبت در هفت ماهه سال ۱۳۸۸..... ۸۱
- جدول ۴-۲- کشورهای طرف معامله با بیشترین تراز تجاری منفی در هفت ماهه سال ۱۳۸۸..... ۸۱
- جدول ۴-۳- میزان صادرات به تفکیک قاره ها در هفت ماهه سال ۱۳۸۸..... ۸۲
- جدول ۴-۴- میزان صادرات به تفکیک ۵ کشور عمده مقصد در هفت ماهه سال ۸۸..... ۸۳
- جدول ۴-۵- میزان صادرات به تفکیک قاره ها در هفت ماهه سال ۱۳۸۸..... ۸۴
- جدول ۴-۶- میزان واردات به تفکیک ۵ کشور عمده طرف معامله در هفت ماهه سال ۱۳۸۸..... ۸۵
- جدول ۴-۷- بررسی آمار کلان واردات ایران از چین و کل کشور..... ۸۷
- جدول ۴-۸- بررسی آمار کلان صادرات ایران به چین و کل صادرات کشور..... ۹۳
- جدول ۵-۱- وقفه بهینه..... ۱۰۷
- جدول ۵-۲- ماتریس همبستگی اجزای اخلال در مدل خود رگرسیون برداری..... ۱۰۸
- جدول ۵-۳- تجزیه واریانس خطای پیش بینی تراز تجاری ایران..... ۱۲۳

فهرست شکلها

- شکل ۱-۲- بازار ارز یوآن..... ۱۸
- شکل ۲-۲- منحنی J..... ۳۵
- شکل ۳-۲- تعادل حساب جاری بر اساس مدل جذب..... ۴۱
- شکل ۴-۲- مدل جذب در حالتی که کسری تراز تجاری وجود دارد..... ۴۳
- شکل ۱-۳- تابع عکس العمل تعمیم یافته تراز تجاری در برابر شوکی باندازه یک انحراف معیار بر نرخ ارز واقعی در مدل اول..... ۵۲
- شکل ۲-۳- تابع عکس العمل تعمیم یافته تراز تجاری در برابر شوکی باندازه یک انحراف معیار بر نرخ ارز واقعی در مدل دوم..... ۵۳
- شکل ۱-۴- سهم صادرات هر قاره..... ۸۲
- شکل ۲-۴- سهم هر قاره از صادرات..... ۸۵
- شکل ۳-۴- ارزش دلاری واردات از چین در سالهای ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۷ (میلیون دلار)..... ۸۸
- شکل ۴-۴- ارزش دلاری کل واردات ایران در سالهای ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۷ (میلیون دلار)..... ۸۹
- شکل ۵-۴- سهم واردات از کشور چین از کل واردات (درصد)..... ۹۰
- شکل ۶-۴- وزن واردات از چین (میلیون کیلو)..... ۹۱
- شکل ۷-۴- مقایسه ارزش هر کیلو واردات کل کشور با ارزش هر کیلو واردات از کشور چین در سالهای ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۷..... ۹۲
- شکل ۸-۴- ارزش دلاری صادرات به چین (میلیون دلار)..... ۹۴
- شکل ۹-۴- سهم صادرات به کشور چین از کل صادرات (درصد)..... ۹۵
- شکل ۱۰-۴- مقایسه ارزش هر کیلو صادرات کل کشور با ارزش هر کیلو صادرات به کشور چین..... ۹۶
- شکل ۱۱-۴- تابع عکس العمل آنی تجمعی تعمیم یافته تراز تجاری در پاسخ به یک انحراف معیار شوک در نرخ ارز واقعی..... ۱۱۷

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱- بیان مساله تحقیق

نظام پولی بین‌المللی و نظریه‌های ارزی، در گذر زمان با تحولات زیادی همراه بوده است. در این گذر نظام‌های پولی پایه طلا، نظام پولی بین دو جنگ جهانی، نظام پولی برتون وودز و نظام پولی با نرخ‌های شناور هر یک در مقطعی مطرح شده و نحوه اثر گذاری ارزش پول بر تراز تجاری کشورها در این نظام‌ها مورد بررسی اقتصاددانان قرار گرفته است. در این میان پس از فروپاشی نظام برتون وودز در سال ۱۹۷۳ و برقراری نظام ارزی شناور، بررسی موضوع اثرگذاری تغییر ارزش پول بر تراز تجاری در کشورهای در حال توسعه و توسعه‌یافته، حیاتی مجدد یافت. بطور سنتی بسیاری از اقتصاددانان و سیاستمداران معتقدند که کاهش ارزش پول داخلی کشور، شرایط رقابتی مناسبتری برای جهت رقابت با سایر کشورها فراهم می‌نماید. آنها معتقد هستند که کاهش ارزش پول داخلی یک کشور منجر به ارزانتر شدن کالاهای کشور نسبت به رقبا شده و مزیت ویژه ای را از طریق افزایش صادرات و همچنین کاهش واردات (بهبود تراز تجاری) برای کشور فراهم می‌نماید. به عبارت دیگر کاهش ارزش پول داخلی باعث بهبود وضعیت تراز تجاری می‌شود. این جریان به عنوان یک دستورالعمل سیاستگذاری برای بهبود وضعیت تراز تجاری مطرح است.

اما شواهد واقعی این موضوع را بطور قطعی تأیید نمی‌کند. برای نمونه، بدتر شدن تراز تجاری ایالات متحده در سال ۱۹۷۲ علی‌رغم تضعیف دلار در سال ۱۹۷۱، که منجر به مطالعاتی در این ارتباط شد. بررسی محققان نشان از این داشت که اثرات کوتاه مدت تضعیف ارزش پول را باید از اثرات بلند مدت آن مجزا نمود. به عبارت دیگر رابطه بین تضعیف ارزش پول و تراز تجاری طی زمان تغییر می‌کند، بطوریکه عکس‌العمل‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت تراز تجاری از هم متفاوت

می‌باشند. حساب جاری ممکن است در ابتدا بر اثر اجرای سیاست تضعیف ارزش پول داخلی، تخریب شود زیرا که هزینه قراردادهای گذشته کشور برای واردات (بر حسب پول ملی) افزایش می‌یابد در حالیکه ارزش صادرات کشور (بر حسب پول ملی) بدون تغییر باقی می‌ماند. در این وضعیت، تنها زمانی امید به بهبود حساب جاری وجود دارد که حجم واردات در عکس‌العمل نسبت به افزایش قیمت واردات کاهش یابد و حجم صادرات در عکس‌العمل به کاهش قیمت‌ها بر حسب پول خارجی افزایش یابد. بنابراین اثر اولیه کاهش ارزش پول معمولاً منفی است زیرا که قیمت واردات بر حسب پول کشور داخلی از افزایش شدیدتری نسبت به صادرات برخوردار می‌باشد و لذا در این وضعیت، زمان کافی برای تعدیل حجم تجارت در اختیار نمی‌باشد. اما بعد از یک وقفه، کاهش در نرخ رشد واردات، افزایش در نرخ رشد صادرات و کم‌شدن فاصله میان شاخصهای قیمتی واردات و صادرات، موجب بهبود تراز تجاری می‌شود.

وقفه‌های مذکور معمولاً بدلالی از قبیل تشخیص^۱، تصمیم‌گیری^۲، تحویل^۳، جایگزینی^۴ و تولید^۵ ایجاد می‌شود. این روند تغییرات؛ شبیه به منحنی J می‌باشد. البته لازم به توضیح است که در مطالعاتی که محققان انجام داده‌اند، منحنی Σ شکل، Λ معکوس و حتی M شکل را نیز مشاهده کرده‌اند که هر یک از آنها تعبیرهای اقتصادی خاص خود را می‌طلبند. اما اکثر مطالعات و تحقیقات بیانگر وجود رابطه J شکل می‌باشند و به همین دلیل معمولاً این رابطه مورد آزمون و تحلیل قرار می‌گیرد.

منحنی J بیانگر این موضوع است که در پی افزایش نرخ ارز (E)، خالص صادرات منفی می‌شود اما پس از مدتی خالص صادرات مثبت شده و با گذشت زمان، اثرات مثبت افزایش نرخ ارز E بر خالص

¹ - Recognition

² - Decesion

³ - Delivery

⁴ - Replacement

⁵ - Product

صادرات افزایش می‌یابد، زیرا کشش‌های صادرات و واردات ابتدا کوچک هستند و لذا شرایط مارشال-لرنر^۱ در کوتاه مدت برقرار نمی‌باشد. اما طبق اصل لوشاتلیه^۲ به علت اینکه در بلند مدت کشش‌های صادرات و واردات، بزرگتر از حالت کوتاه‌مدت هستند، شرایط مارشال-لرنر محقق شده و به تبع آن تاثیرات مثبت افزایش نرخ ارز بر خالص صادرات آغاز می‌شود. در واقع افزایش نرخ ارز، ابتدا تأثیر منفی بر روی خالص صادرات خواهد داشت ولی در ادامه این اثر مثبت شده و باعث بهبود تراز تجاری می‌شود.

این تحقیق به دنبال بررسی این موضوع است که آیا تضعیف واقعی پول ملی (ریال) در تراز تجاری کشورهای ایران و چین، رفتاری شبیه به منحنی J دارد؟

۱-۲- اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن

با توجه به گستردگی مباحث مربوط و وجود نظرات متفاوت در ارتباط با تضعیف یا تقویت ارزش ریال در مقابل پول‌های خارجی، همچنین با توجه به اهمیت سیاست‌های دولت و بانک مرکزی، ضروری است ابعاد مختلف این سیاست‌ها مورد بررسی قرار گیرند. بدین منظور این تحقیق بدنبال بررسی اثرات تغییر نرخ ارز موثر بر وضعیت تراز تجاری ایران و چین است. علت انتخاب کشور چین، حجم بالای میزان واردات و صادرات ایران از این کشور می‌باشد. طبق آمار سال ۱۳۸۷ چین دومین شریک تجاری ایران بعد از امارات می‌باشد و با توجه به اینکه حجم عمده واردات از امارات، صادرات مجدد این کشور می‌باشد لذا به نظر می‌رسد که چین شریک اول تجاری ایران می‌باشد.

^۱ - Marshal- Lerner

^۲ - Lechatelier Principle

۱-۳-هدف تحقیق

هدف این تحقیق بررسی تغییر در وضعیت تراز تجاری کشور ایران با چین، در اثر کاهش نرخ ارز، در کوتاه‌مدت و بلندمدت می باشد. به عبارت دیگر مسیر J شکل بودن روند تغییرات تراز تجاری مورد بررسی قرار می گیرد.

۱-۴- سوالات یا فرضیه‌های تحقیق (بیان روابط بین متغیرهای مورد مطالعه)

- ۱- تضعیف پول ملی، در بلند مدت اثر مثبتی بر تراز تجاری ایران با کشور چین دارد.
- ۲- اثر تضعیف پول ملی بر تراز تجاری کشور ایران با چین رفتاری شبیه به منحنی J دارد.

۱-۵- چهارچوب نظری تحقیق

بر اساس تئوری‌های اقتصادی، یکی از ابزارهای سیاست اقتصادی به منظور حذف کسری تراز تجاری در بلندمدت، کاهش ارزش پول ملی است. این مکانیسم تحت عنوان منحنی J در بخش خارجی اقتصاد شناخته می‌شود. بر اساس منطق این منحنی، هرگونه کاهش ارزش پول ملی در قالب مکانیسم بازار، کسری تراز تجاری را کاهش می‌دهد. اینکه در شرایط عدم اطمینان مانند بحران‌های مالی و ارزی و فرآیند یکسان‌سازی نرخ ارز در اقتصاد ایران، این مکانیسم حفظ خواهد شد، سؤال این تحقیق است. در حقیقت نظام ارزی و درجه شناوری آن از شرایط مهم پایداری در تغییرات نرخ ارز و حساب جاری ایران است که در فرآیند منحنی J قابل تبیین است.

در کوتاه‌مدت، قیمت‌های واردات و صادرات نسبت به مقدار آنها واکنشی اندک نشان داده و یا اصلاً واکنشی نشان نمی‌دهند. بر این اساس با فرض وجود تراز جاری، در ابتدا کاهش ارزش پول ملی با این شرط که قراردادها بر حسب پول کشور صادر کننده ثبت شده باشد، موجبات آسیب دیدن تراز تجاری را در میان‌مدت فراهم می‌کند. این در حالی است که در بلندمدت، اثرات مقداری به وجود آمده به خاطر قیمت‌های نسبی بر اثر قیمتی اولیه فائق آمده و تراز تجاری بهبود می‌یابد. این الگوی

تعدیل تراز تجاری معمولاً تحت عنوان منحنی J بیان شده و سه افق زمانی اشاره شده در بالا به ترتیب تحت عنوان دوره‌های "قرارداد پولی"^۱، "دوران عبور"^۲ و "واکنش مقداری"^۳ نام گذاری شده‌اند (Magi, 1973).

اثر منحنی J با پیش فرض برقراری شرط مارشال - لرنر قابل بیان است. علاوه بر شرط کشش برای فرآیند منحنی J، نوع پولی که قراردادهای صادرات و واردات براساس آن تنظیم شده‌اند، نیز عامل مهمی در شکل‌گیری این فرآیند است. برای نمونه، اگر یک صادرکننده یا یک واردکننده در قرارداد تجاری خود از واحد پول خارجی استفاده کند، درآمدها و هزینه‌های او برحسب پول داخلی به طور ناگهانی از طریق تغییرات نرخ ارز، تحت تأثیر قرار می‌گیرد. در مقابل اگر در قراردادها از پول داخلی استفاده شود، درآمدها و هزینه‌ها ممکن است به طور ناگهانی تحت تأثیر کاهش ارزش پول ملی قرار نگیرند (Yousefi & Wirjanto, 2003).

به صورت نظری دو جریان مهم پایه‌ای در مورد تحقیق‌های تجربی بر پدیده J وجود دارد. یک گروه از مطالعات تجربی، داده‌های کل تراز تجاری را به صورت دو کشور (کشور داخل و بقیه‌ی دنیا) در نظر می‌گیرند، در حالی که دسته‌ی دیگر، از داده‌های تراز تجاری دو جانبه استفاده می‌کنند. روش دوم توسط محققینی از قبیل رز و یلن (۱۹۸۹) برای کشور آمریکا و شش شریک تجاری آن استفاده شده است. در حقیقت رویکرد دوم براساس این واقعیت که تراز تجاری یک کشور می‌تواند به وسیله‌ی یکی از شرکای تجاری آن بهبود یافته و در همان زمان به وسیله‌ی سایر شرکا تأثیرات منفی بپذیرد، قرار دارد. مدافعان روش تراز تجاری دو جانبه برای بررسی منحنی J، ادعا می‌کنند که اثر مثبت ناشی از کاهش ارزش پول کشور در مقابل پول یک کشور خاص، ممکن است به خاطر اثر منفی ناشی از نفوذ سایر شرکای تجاری از بین برود. علاوه بر این، رویکرد تراز تجاری کلی برای اندازه‌گیری اثر منحنی J، ممکن است حرکات واقعی رخ داده در سطح دو جانبه را خنثی کند.

¹ - Currency Contract

² - Pass-through

³ - Quantity Response

۱-۶- مدل تحقیق

جهت تخمین از مدل زیر استفاده می‌کنیم:

$$\ln\left(\frac{X}{M}\right) = \beta_0 + \beta_1 \ln Y + \beta_2 \ln Y^* + \beta_3 \ln RER + \mu$$

که در این مدل متغیرها عبارتند از:

$\ln\left(\frac{X}{M}\right)$ = لگاریتم طبیعی نسبت تجارت^۱ (صادرات به واردات) که نشان دهنده تراز تجاری است.

$\ln Y$ = لگاریتم طبیعی تولید ناخالص داخلی

$\ln Y^*$ = لگاریتم طبیعی تولید ناخالص داخلی چین

$\ln RER$ = لگاریتم طبیعی نرخ واقعی موثر ارز

$\beta_1, \beta_2, \beta_3$ = پارامترهای مدل جهت تخمین

μ : جزء اختلال

۱-۷- روش تحقیق

این تحقیق از نظر هدف، کاربردی است و از نظر ماهیت و روش در ردیف پژوهشهای توصیفی-تحلیلی و همبستگی قرار می‌گیرد. در این تحقیق از روش هم‌انباشتگی جهت تخمین رابطه بلندمدت تراز تجاری و نرخ واقعی ارز استفاده شده است. همچنین تراز تجاری تابعی از نرخ ارز واقعی، درآمد داخلی و درآمد چین در نظر گرفته شده است. همانطور که از رابطه فوق مشاهده می‌شود $\ln\left(\frac{X}{M}\right)$ ، لگاریتم طبیعی نسبت تجارت بوده که نشان‌دهنده وضعیت تراز تجاری است. البته باید توجه داشت، از آنجا که کلیه داده‌های مدل به شکل لگاریتمی وارد مدل شده، تراز تجاری به این شکل درآمد است.

^۱ - Trade ratio

۸-۱-جامعه آماری و حجم آن

با توجه به اینکه نرخ ارز در قبل از سالهای ۱۳۷۲-۱۳۷۳ چند نرخی و با نرخهای ترجیحی و تبعیضی بود بنابراین برای پرهیز از مشکلات ناشی از شکست ساختاری، دوره مورد مطالعه از سال ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۷ در نظر گرفته و از سری زمانی با تواتر فصلی داده‌ها استفاده شده است. بدین ترتیب تعداد مشاهدات ۳۶ مشاهده است.

۹-۱-روش گرد آوری اطلاعات

روش گردآوری اطلاعات، روش کتابخانه‌ای بوده و داده‌ها و اطلاعات با مراجعه به منابع آماری رسمی از جمله بانک جهانی، بانک مرکزی و ... استخراج شده است.

۱۰-۱-روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

در این تحقیق از روش خود رگرسیون برداری (VAR) استفاده شده است.

۱۱-۱-متغیرها و واژه های کلیدی

منحنی L، شرط مارشال-لرنر، تراز تجاری ایران، تراز تجاری چین، تراز پرداختها، نرخ واقعی موثر ارز

فصل دوم

مبانی نظری

هر کشور مبادلات اقتصادی متفاوتی با سایر کشورها دارد که عمده‌ترین این مبادلات اقتصادی، صادرات کالا و خدمات است. کشورها برای انجام این مبادلات ناگزیر به تبدیل پول خود به پول سایر کشورها هستند. بدین دلیل از میان متغیرهای اقتصادی، متغیری که بیش از همه در ارتباط مستقیم و تنگاتنگ با بخش خارجی اقتصاد قرار دارد، نرخ ارز است. حال اگر نوسان نرخ ارز باعث از هم‌گسیختگی فعالیت‌های اقتصادی شود، می‌تواند عامل نگران‌کننده‌ای محسوب گردد، زیرا ارزش دارایی و تعهدات عاملان تجاری را تحت تاثیر قرار می‌دهد و موجب از بین رفتن فعالیت تجاری آنها می‌شود. همچنین، چون نرخ ارز عامل مهمی در تعیین هزینه‌های صادرات و واردات مربوط به هر کشور است، بدین لحاظ بر سطح رفاه اقتصادی آن کشور مؤثر است.

از سوی دیگر نوسان‌های نرخ ارز می‌تواند سبب کاهش حجم جریان‌های تجاری گردد و همچنین قادر به منحرف کردن تصمیمات سرمایه‌گذاری است. برای مثال نوسان نرخ ارز ممکن است سبب کاهش حجم تجارت بین‌الملل از طریق خلق نااطمینانی مربوط به سود ناشی از مبادلات بین‌المللی شده و جریان بین‌المللی سرمایه را هم از طریق کاهش سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و همچنین کاهش سرمایه‌گذاری در سبد دارایی، تنزل دهد. به علاوه، افزایش نوسان نرخ ارز ممکن است منجر به قیمت‌های بالاتر کالاهای تجاری در سطح بین‌الملل شود، که این امر می‌تواند ناشی از اضافه شدن هزینه‌های پوشش ریسک غیر قابل پیش‌بینی مربوط به نوسان‌های نرخ ارز باشد (فری^۱، ۲۰۰۴).

در بحث ارز عموماً بحث با تراز پرداختها و مباحث مربوط به آن شروع می‌شود که بحث نسبتاً مفصلی است. در اینجا بطور مختصر اجزاء تراز پرداختها تعریف و معرفی می‌شود. سپس مفاهیم بازار

^۱ - Frey